

nologieën en kennis uit andere landen te kopiëren. Het wiel hoeft immers niet twee keer te worden uitgevonden. Die groei door nabootsing maakt een flinke inhaal-slag goed mogelijk.

Zo maakte de Nederlandse economie sinds 1950 sterke groei door. Nederland kopieerde vooral Amerikaanse technologieën.

Inmiddels dreigt de wet van de remmende voorsprong. Eenmaal op hetzelfde punt aangekomen als de technologisch leider, zal het land niet meer op dezelfde voet verder kunnen groeien. Het zal nu zelf technologieën moeten ontwikkelen. En dan gaat groei niet langer met grote sprongen.

ECONOMISCHE KENTERING

Als imitatie niet langer soelaas biedt, moet groei komen uit innovatie. Dat vraagt om een andere inrichting van het economisch systeem. De Franse kenniseconoom Philippe Aghion heeft hier veel onderzoek naar gedaan en zijn belangrijkste conclusie is een weinig verrassende. Economieën die dicht tegen de technologiegrens aanzitten groeien harder als er meer wordt uitgegeven aan hoger onderwijs.

In de imitatiefase is een breed opgeleide bevolking nodig die in rap tempo technologieën en kennis uit andere landen kan absorberen om deze vervolgens zo efficiënt en effectief mogelijk toe te passen. Maar eenmaal aangekomen bij de grens van wat technologisch mogelijk is in de wereld, zijn het de hoogopgeleiden die het verschil maken.

Naast een verhoging van de onderwijsuitgaven zal een land dat de technologiegrens nadert volgens Aghion ook de markt-instituten moeten veranderen. Veel landen die de achterstand inlopen zetten in op nationale kampioenen. Dit zijn doorgaans grote ondernemingen die van de overheid voorrang krijgen boven andere bedrijven, omdat ze een

NEDERLAND KENT BITTER WEINIG JONGE BEDRIJVEN VAN EEN BEHOORLIJKE OMVANG.

DE GROTERE ONDERNEMINGEN DIE ER TOE DOEN, ZIJN BEDRIJVEN MET EEN LANG VERLEDEN.

belangrijke strategische rol vervullen. Heftige concurrentie is nog geen vereiste tijdens deze economische groeifase.

Maar zodra de technologiegrens in zicht is gekomen, kan alleen marktwerking de speurtocht naar nieuwe technologieën leiden. Innovatie komt tot stand in een marktomgeving waarin concurrentie en lage toetredingsbarrières heersen. Meekomen of de markt verlaten, zo luidt het devies voor de gevestigde orde.

LESSEN VOOR NEDERLAND

Voor Nederland, een van de wereldtoppers op het gebied van arbeidsproductiviteit, is de transformatie naar een op innovatie gerichte economie aan de orde van de dag. Maar de omslag is nog lang niet afgerond. De uitgaven aan hoger onderwijs in Nederland zijn relatief gezien nog altijd kleiner dan die in de VS.

Ook het Nederlandse bedrijfsleven is nog niet voldoende ingericht om de wereldwijde technologiegrens op te schuiven. Nederland kent bitter weinig jonge bedrijven van een behoorlijke omvang. De grotere ondernemingen die er toe doen, zijn bedrijven met een lang verleden, terwijl in de VS ook jongere bedrijven tot

de grote jongens behoren.

De rechten, verzekeringen en secundaire arbeidsvoorwaarden van een werknemer zijn zo goed dat nog te veel latente ambitieuze ondernemers bang zijn de verworven rechten aan de kant te schuiven en het nieuwe speelveld te betreden. Dat remt ondernemerschap en daarmee marktdynamiek en innovatie.

Meerdere pogingen van de overheid om een kweekvijver voor innovatie te creëren bleken niet succesvol. Zo blijkt de helft van het innovatieve onderzoek dat tussen 2006 en 2010 overheidssteun heeft gekregen (de WBSO-regeling) ook zonder die stimulering zou zijn uitgevoerd. Het gaat dan vooral om grotere bedrijven.

Het is duidelijk. Innovatie is de belangrijkste factor voor de ontwikkeling van de Nederlandse arbeidsproductiviteit, maar laat zich moeilijk van bovenaf aansturen. Verspilling van schaarse middelen ligt constant op de loer.

De grens aan de arbeidsproductiviteitsgroei is in zicht. Gelukkig zal een juiste balans tussen politiek, bedrijfsleven en onderwijs deze grens kunnen opschuiven. Dan kunnen andere landen juist bij Nederland aanhaken.

Toppositie voor Nederlandse arbeidsproductiviteit in zicht

Arbeidsproductiviteit (BBP per uur in dollars)

